

Original Article

Predicting marital adjustment based on borderline personality traits with the mediating role of defense styles

Barzegar M¹, Bagheri M^{2*}, Khosrowpour F¹

1- Department of Psychology, Zarand Branch, Islamic Azad University, Zarand, I.R. Iran.

2- Department of Psychology, Faculty of Humanitarian Sciences, Shahid Bahonar University, Kerman, Kerman, I.R. Iran.

Received: 2021/11/9 | Accepted: 2022/02/21

Abstract:

Background: Personality disorders and defense styles are influential factors in marital adjustment. This study aimed to predict marital adjustment through borderline personality traits with the mediating role of defense styles.

Materials and Methods: The research design was path analysis. The statistical population was married people aged 30 to 40 years who referred to family counseling centers and family courts of Rafsanjan in the spring and summer of 1398. 200 individuals were selected from the statistical population by available sampling method. Then they were given the Leichsenring Personality Traits Questionnaire (1999), the Spanier Marital Adjustment Questionnaire (1979), and the Andrews, Singh, and Bond (1993) Defense Styles Questionnaire. The obtained data were analyzed by path analyzing method, ANOVA, correlation coefficient and regression.

Results: The results showed that borderline personality traits have a direct, negative and significant relationship with marital adjustment ($\beta=-0.384, P<0.01$) and a direct, positive and significant relationship with defense styles ($\beta=0.242, P<0.01$). Also, defense styles had a direct, negative and significant relationship with marital adjustment ($\beta=-0.389, P<0.01$). The results of Sobel test showed that defense styles are mediators between borderline personality traits and marital adjustment ($Z\text{-Value} = -1.980, P<0.05$).

Conclusion: Based on the results of this study, it is necessary to pay attention to the role of defense styles in marital mutual understanding and adaptation of couples along with their personality traits.

Keywords: Borderline personality, Defense styles, Marital adjustment

*Corresponding Author

Email: mbagheri@uk.ac.ir

Tel: 0098 913 391 8247

Fax: 0098 343 428 3477

Conflict of Interests: No

Feyz, Journal of Kashan University of Medical Sciences, April, 2022; Vol. 26, No 1, Pages 98-106

Please cite this article as: Barzegar M, Bagheri M, Khosrowpour F. Predicting marital adjustment based on borderline personality traits with the mediating role of defense styles. *Feyz* 2022; 26(1): 98-106.

پیش‌بینی سازگاری زناشویی بر مبنای ویژگی‌های شخصیت مرزی با نقش واسطه‌ای سبک‌های دفاعی

محمد بزرگر^۱ ، مسعود باقری^۲ ، فرشید خسروپور^۳

خلاصه:

سابقه و هدف: اختلالات شخصیت و سبک‌های دفاعی از عوامل تأثیرگذار در سازگاری زناشویی است. هدف از انجام پژوهش حاضر، پیش‌بینی سازگاری زناشویی از طریق ویژگی‌های شخصیت مرزی با نقش واسطه‌ای سبک‌های دفاعی بود.

مواد و روش‌ها: طرح پژوهش از نوع تحلیل مسیر بود. جامعه آماری پژوهش، افراد متأمل دامنه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال مراجعت کننده به مراکز مشاوره خانواده و دادگاه خانواده رفتسبجان در بهار و تابستان سال ۱۳۹۸ بود. ۲۰۰ نفر از جامعه مذکور به روش نمونه‌گیری دردسترس انتخاب شدند. سپس به آن‌ها پرسشنامه صفات شخصیتی لیشتینینگ (۱۹۹۹)، پرسشنامه سازگاری زناشویی اصلاح شده اسپنیر (۱۹۷۹) و پرسشنامه سبک‌های دفاعی اندروز، سیگ و بوند (۱۹۹۳) ارائه شد. داده‌های بدست آمده با روش تحلیل مسیر، تحلیل واریانس یک‌راهم، ضربی همبستگی و رگرسیون تحلیل شدند.

نتایج: نتایج حاکی از آن بود که ویژگی‌های شخصیت مرزی با سازگاری زناشویی رابطه مستقیم، منفی و معنادار ($P < 0.01$)، ($\beta = -0.384$) و با سبک‌های دفاعی، رابطه مستقیم، مثبت و معنادار دارد ($P < 0.01$)، ($\beta = 0.242$). همچنین سبک‌های دفاعی با سازگاری زناشویی رابطه مستقیم، منفی و معنادار داشت ($P < 0.01$)، ($\beta = -0.389$). نتایج آزمون سوبیل هم نشان داد که سبک‌های دفاعی میانجی بین ویژگی‌های شخصیت مرزی و سازگاری زناشویی است ($P < 0.05$)، ($Z = -1.980$).

نتیجه‌گیری: براساس نتایج این پژوهش، توجه به نقش سبک‌های دفاعی در درک مقابل زناشویی و سازگاری زوجین در کنار ویژگی‌های شخصیتی آنان ضرورت دارد.

واژگان کلیدی: شخصیت مرزی، سبک‌های دفاعی، سازگاری زناشویی

دو ماهنامه علمی - پژوهشی فیض، دوره بیست و ششم، شماره ۱، فروردین - اردیبهشت ۱۴۰۱، صفحات ۹۸-۱۰۶

اختلال شخصیت مرزی یک اختلال روانی است که با الگوی طولانی‌مدت از روابط ناپایدار، احساسات تحریف شده نسبت به خود و واکنش‌های شدید عاطفی شناخته می‌شود. این افراد ممکن است با احساس پوچی، ترس از ترک و جدا شدن با واقعیت نیز مبارزه کنند [۴]. حسینی و جمهوری در پژوهشی گزارش کردنده که بین الگوهای بالینی شخصیت و رضایت زناشویی در ازدواج رابطه معنادار وجود دارد. به طوری که بین الگوهای اسکیزوئید، دوری‌گزین، افسرده، خودشیفته، دگرآزار، منفی‌گرا، اسکیزوتابی و مرزی با رضایت زناشویی رابطه منفی وجود دارد و پیش‌بینی سازگاری در ازدواج براساس اختلالات شخصیت (اختلال اسکیزوتابی، اختلال خودشیفته و مرزی، اختلال اجتنابی و وابسته) معنادار بود [۵]. Alghanmi در پژوهشی نشان داد افرادی که دارای ویژگی‌های اختلالات شخصیت مرزی بودند، به طور معناداری سطح کیفیت سازگاری زناشویی پایین داشتند و این اختلال کاهش چشمگیری در کیفیت زندگی آن‌ها نشان می‌داد [۶]. صادقی و همکاران، در پژوهشی نشان دادند که زوج‌های ناسازگار میزان بالاتری از اختلالات شخصیت، از جمله ویژگی‌های اختلال شخصیت مرزی را دارا می‌باشند، بدین معنی که ناسازگاری زناشویی ناشی از ابتلای یکی یا هر دوی آن‌ها به میزانی از اختلال شخصیت می‌باشد [۷]. Bouchard و همکاران نیز به این نتیجه

مقدمه

سازگاری زناشویی یک احساس کلی از رضایت و شادکامی در زن و شوهر نسبت به ازدواج و یکدیگر است [۱]. ابعاد مختلف کارکرد خانواده، از جمله پایداری، تداوم، حمایت از فرزندان و نشاط زوجین، بر مبنای سازگاری زناشویی حاصل می‌شود [۲]. عوامل بسیاری در سازگاری زناشویی مؤثر هستند، از جمله اختلالات شخصیت که از مهم‌ترین مشکلات اجتماعی و پژوهشی هستند. افراد دچار اختلال شخصیت در روابط شخصی و اجتماعی دچار مشکلاتی هستند. چنین افرادی معمولاً مشکلات زناشویی و خانوادگی هم دارند [۳].

۱. دانشجوی دکتری، گروه روان‌شناسی، دانشکده تحصیلات تكمیلی، واحد زرند، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران
۲. دانشیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه شهید باهنر کرمان، کرمان، ایران
۳. استادیار، گروه روان‌شناسی، دانشکده تحصیلات تكمیلی، واحد زرند، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

***لشانی نویسنده مسئول:**
کرمان، گروه روان‌شناسی، واحد زرند، دانشگاه آزاد اسلامی
تلفن: ۰۳۴۳۴۲۸۳۴۷۷ - ۰۹۱۳۳۹۱۸۲۴۷

پست الکترونیک: mbagheri@uk.ac.ir
تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۰/۱۲/۲
تاریخ دریافت: ۱۴۰۰/۸/۱۸

موجود در پژوهش‌های گذشته را پر کند. بنابراین، هدف این پژوهش پیش‌بینی سازگاری زناشویی از طریق ویژگی‌های شخصیت مرزی با نقش واسطه‌ای سبک‌های دفاعی بود.

مواد و روش‌ها

عنوان	مقاله	دارای	کد اخلاق
IR.IAU.ZARAND.REC.1398.016	IR.IAU.ZARAND.REC.1398.016	از دانشگاه آزاد اسلامی واحد زرند است. روش این پژوهش از نوع تحلیل مسیر بود. جامعه آماری پژوهش افراد متأهل دامنه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره خانواده و دادگاه خانواده رفسنجان در بهار و تابستان سال ۱۳۹۸ بودند. با توجه به نتایج پژوهش‌های متعدد گاتمن پیرامون زمان‌بندی طلاق به دو دوره بحرانی، شامل هفت سال اوک ازدواج (که نیمی از طلاق‌های ثبت‌شده طی آن دوره زمانی به وقوع پیوسته) و دورانی که اوّلین فرزند به سن چهارده سالگی می‌رسد (و این دوره به عنوان پایین‌ترین نقطه رضایت زناشویی در مسیر زندگی می‌باشد) [۱۶]، این دامنه سنی انتخاب شد. روش جمع‌آوری اطلاعات بدین ترتیب بود که ابتدا زوجین مراجعه‌کننده به مراکز مشاوره خانواده و دادگاه خانواده رفسنجان در بهار و تابستان سال ۱۳۹۸ با طول مدت ازدواج پیش از ۵ سال انتخاب شدند. سپس از جامعه آماری مذکور، با روش نمونه‌گیری دردسترس، ۲۰۰ نفر انتخاب شدند. در پژوهش‌های تحلیل مسیر برای هر متغیر ۱۰ یا ۲۰ نمونه لازم است، اما در هر حال حداقل حجم نمونه باید ۲۰۰ نفر در نظر گرفته شود [۱۷]. در صورت انصراف آزمودنی‌ها یا ارائه پاسخنامه مخدوش، افراد دیگری جایگزین می‌شوند. ملاک ورود به پژوهش عبارت بود از داشتن حداقل تحصیلات دیپلم، دامنه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال و داشتن اختلال شخصیت مرزی. ملاک‌های خروج از پژوهش شامل محدودیت زمانی و مکانی برای شرکت در جلسات، ابتلا به بیماری جسمی شدید و معلولیت بود. در این پژوهش کلیه شرکت‌کنندگان رضایت‌نامه‌ای مبنی بر رعایت اصول عدالت و سودمندی، قدرت انتخاب آزادانه برای شرکت یا عدم شرکت در تحقیق و اطمینان آن‌ها به محramانه بودن داده‌ها را امضا نمودند. این پژوهش دارای کد اخلاق IR.IAU.ZARAND.REC.1398.016 از دانشگاه آزاد اسلامی واحد زرند است. ابزار جمع‌آوری اطلاعات، پرسشنامه اطلاعات دموگرافیک، مقیاس شخصیت مرزی Leichsenring، پرسشنامه سازگاری زوجین اصلاح شده Andrews، Singh & Spanier و پرسشنامه سبک‌های دفاعی Bond بود. داده‌های جمع‌آوری شده با روش تحلیل مسیر و با استفاده از نرم‌افزار LISREL در سطح ۰/۰۵ تحلیل شدند.	

رسیدند که نیمی از مردانی که با زنان دارای اختلال شخصیت مرزی در ارتباط هستند، خود نیز به نسبت موارد غیربالینی، معیارهای مبتلا‌بودن به اختلال شخصیت را بیشتر نشان می‌دهند [۸]. همچنین عوامل دیگری در سازگاری زناشویی زوجین دخالت دارند. یکی از مواردی که به‌طور منطقی این ظرفیت را دارد که در مداخلات تشخیصی و درمانی بهخصوص در حوزه روابط زناشویی در نظر گرفته شود، سبک‌های دفاعی است [۹]. سبک‌های دفاعی، روش‌هایی برای محافظت از من در مواجهه با انواع اضطراب هستند. سبک‌های دفاعی در شرایط معمول زندگی، مواجهه فرد با تغییرات روانشناختی و محرك‌های استرس‌زا را تسهیل می‌کنند و موجب تداوم سازگاری فرد می‌شوند [۱۰]. سبک‌های دفاعی، یک تقسیم‌بندی از مکانیسم‌های دفاعی محسوب می‌شوند. مکانیسم‌های دفاعی به تلاش‌های عمدتاً ناخودآگاه یا خودکار اشاره دارد که برای حفظ ثبات روانی در مواجهه با عوامل تنش آور داخلی و خارجی از طریق اصلاح چگونگی درک واقعیت به کار می‌رود [۱۱]. روانشناسان، مکانیسم‌های دفاعی محسوب عمليات ذهنی ناخودآگاه تعریف کرده‌اند که برای محافظت در برابر اضطراب پیش از حد، عمل می‌کنند. Vaillant، و همکاران اظهار داشتند که می‌توان مکانیسم‌های دفاعی را تحت سه عنوان از سبک‌های دفاعی تقسیم‌بندی کرد. سبک‌های دفاعی رشدنایافته که نشان‌دهنده استفاده موفق از مکانیسم‌های دفاعی است و پیامد آن سلامت جسم و روان است؛ سبک‌های دفاعی روان‌رنجور که با موفقیت کوتاه‌مدت همراه است و سبک‌های دفاعی رشدنایافته که روشی ناموفق و ناسازگار است و موجب بروز اختلالات شخصیت و افسردگی می‌شود [۱۲]. ازویی در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی، مکانیسم‌های دفاعی ابتدایی، از جمله جداسازی و همانندسازی، بیشتر استفاده می‌شود و مکانیسم فرافکنی بهخصوص در حیطه انتقال و انتقال متقابل از اهمیت خاصی برخوردار است. در نتیجه نوع مکانیسم‌های دفاعی این افراد موجب بروز رفتارهای بسیار بی‌ثبات، متضاد و ناسازگارانه در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی، مکانیسم‌های دفاعی ابتدایی، از جمله جداسازی و همانندسازی، بیشتر استفاده می‌شود و مکانیسم فرافکنی بهخصوص در حیطه انتقال و انتقال متقابل از اهمیت خاصی برخوردار است. در نتیجه نوع مکانیسم‌های دفاعی این افراد موجب بروز رفتارهای بسیار بی‌ثبات، متضاد و ناسازگارانه در بیماران مبتلا به اختلال شخصیت مرزی، مکانیسم‌های دفاعی ابتدایی، از جمله جداسازی و همانندسازی، بیشتر استفاده می‌شود و مکانیسم فرافکنی بهخصوص در حیطه انتقال و انتقال متقابل از اهمیت خاصی برخوردار است. زنashویی با سبک‌های دفاعی ارتباط دارد [۱۳]. با توجه به ادبیات پژوهش زوجین در بزرگسالی اثر می‌گذارد [۱۴]. سیوندیان و بشارت، در پژوهش خود دریافتند که مکانیسم‌های دفاعی با سازگاری زناشویی ارتباط مستقیم و معنادار دارد [۱۵]. با توجه به ادبیات پژوهش و مطالعات انجام‌شده در این زمینه، می‌توان چنین جمع‌بندی کرد که تاکنون پیش‌بینی سازگاری زناشویی از طریق ویژگی‌های شخصیت مرزی با نقش واسطه‌ای سبک‌های دفاعی ویژگی‌های شخصیت مرزی با نقش واسطه‌ای سبک‌های دفاعی صورت نگرفته است. این پژوهش به‌دلیل آن است که این خلا-

ابزارهای پژوهش عبارت بودند از:

مقیاس شخصیت مرزی

این پرسشنامه توسط Leichsenring در سال ۱۹۹۹ به منظور سنجش صفات شخصیت مرزی در نمونه‌های بالینی و غیربالینی ساخته شد و به صورت بلی / خیر جواب داده می‌شود [۱۸]. این پرسشنامه در اصل ۵۳ ماده‌ای است که براساس مفهوم کربنبرگ از سازمان شخصیت مرزی و براساس DSM-IV ساخته شده است [۱۹]. این پرسشنامه شامل عامل‌هایی برای سنجش آشفتگی هویتی، مکانیزم‌های دفاعی اولیه، واقعیت‌آزمایی آسیب‌دیده و ترس از صمیمیت می‌باشد. دو سؤال پرسشنامه در هیچ‌یک از طبقات عاملی پرسشنامه قرار نمی‌گیرند و نمره نهایی آن‌ها در نمره نهایی فرد نیز محاسبه نمی‌شود، به همین دلیل در نسخه ایرانی حذف شده‌اند. Leichsenring در پژوهش خود نشان داد که همسانی درونی و پایایی بازآزمایی این آزمون در حد رضایت‌بخشی قرار دارد؛ به شکلی که آلفای کرونباخ مؤلفه‌های این آزمون در دامنه بین ۰/۶۸ تا ۰/۹۱ بود [۱۸]. همچنین میزان همبستگی بازآزمایی این آزمون بین ۰/۷۳ تا ۰/۸۹ به دست آمد. پس از به دست آوردن نمره هر عبارت، زیرمقیاس‌ها به ترتیب زیر نمره‌گذاری می‌شوند:

نمره کلی	سؤالات	ابعاد
۴۶,۴۲,۳۷,۳۶,۳۴,۳۳,۲۷,۲۶,۱۵,۸	آشفتگی هویتی	
۴۸,۴۰,۳۹,۲۹,۱۶,۱۰,۹,۱	مکانیزم‌های دفاعی اولیه	
۴۱,۲۱,۱۳,۱۲,۷	واقعیت‌آزمایی	
۵۰,۴۸,۲۵,۲۳,۲۰,۱۹,۱۴,۵	ترس از صمیمیت	
۵۰,۴۹,۴۷,۴۶,۴۳,۴۰,۳۶,۲۸,۲۷,۲۵,۲۰,۱۹,۱۵,۱۴,۱۰	۲۰ سؤال نمره برش	
۹۸,۰,۴,۳,		
۵۱-۱		

در این پرسشنامه، ۲۰ سؤال بیشترین ارزش را در تعیین وضعیت شخصیتی فرد دارند که در جدول فوق با عنوان ۲۰ سؤال نمره برش ذکر شدند. این ۲۰ سؤال مربوط به یک عامل جدایگانه نیستند، بلکه سوالات آن برگرفته از عامل‌های چهارگانه این پرسشنامه می‌باشد. در این پرسشنامه، اگر نمره فرد در این ۲۰ سؤال (۲۰ سؤال نمره برش) بالاتر از ۱۰ باشد، به احتمال بالایی فرد دارای شخصیت مرزی است. اگر مجموع نمرات این ۲۰ سؤال کوچک‌تر از ۱۰ باشد، فرد به احتمال بسیار اندکی دارای شخصیت مرزی خواهد بود [۱۸] با این حال، با توجه به این که در پژوهش حاضر، هدف، بررسی ویژگی‌های شخصیت مرزی است و نه بررسی اختلال شخصیت مرزی؛ نمره‌های برش در نظر گرفته نمی‌شوند. در پژوهش محمدزاده و رضایی، میزان پایایی با روش

بازآزمایی، دونیمه‌سازی و همسانی درونی به ترتیب با ضرایب ۰/۸۳، ۰/۸۵ و ۰/۸۰ به دست آمد. همچنین روایی همزمان با ضرایب ۰/۷۰ و همبستگی خردمندانه مقیاس‌ها با کل مقیاس و یکدیگر با ضرایب ۰/۷۱ تا ۰/۸۰ گزارش شد [۲۰].

پرسشنامه سازگاری زناشویی اصلاح شده اسپنیر (RDAS) Busby, Christensen, Crane & Larson در سال ۱۹۹۵ ساخته شده است. این پرسشنامه ۱۴ سؤالی به صورت طیف ۶ تابی از ۰ تا ۵ نمره‌گذاری می‌شود، بهطوری که پاسخ کاملاً موافق، نمره ۵ و پاسخ کاملاً مخالف، نمره صفر می‌گیرد و نمرات بالا نشان‌دهنده سازگاری زناشویی بالاتر است [۲۱]. تحلیل عاملی تأییدی، ساختار سه‌عاملی پرسشنامه را در آمریکا تأیید کرده و روایی آن را نشان داده است [۲۲]. پایایی پرسشنامه به شیوه آلفای کرونباخ در مطالعه هولیست و میلر از ۰/۹۰ تا ۰/۹۰ گزارش شده است [۲۱]. در پژوهش یوسفی، ضرایب پایایی با روش آلفای کرونباخ ۰/۸۹، ۰/۸۹ گزارش شد. همچنین ضرایب روایی همگرای سازگاری زناشویی با پرسشنامه رضایتمندی زناشویی، پرسشنامه ارزیابی همبستگی زوجین، مقیاس سازگاری توافق دو نفری به ترتیب ۰/۳۹، ۰/۳۶ و ۰/۳۳ به دست آمده است [۲۳].

پرسشنامه سبک‌های دفاعی

پرسشنامه سبک‌های دفاعی یک ابزار ۴۰ سؤالی است که در مقیاس ۹ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً موافق تا کاملاً مخالف) بیست مکانیسم دفاعی را برحسب سه سبک دفاعی رشدیافت، نوروتیک و رشدنایافته می‌سنجد. سبک دفاعی رشدیافتة شامل مکانیسم‌های والايش، شوخ‌طبعی، پیش‌بینی و فرونشانی است. مکانیسم‌های مربوط به سبک دفاعی نوروتیک عبارتند از: ابطال، نوع دوستی کاذب، آرمانی‌سازی، واکنش متضاد. سبک دفاعی رشدنایافته نیز از دوازده مکانیسم دفاعی به این شرح تشکیل شده است: فرافکنی، پرخاشگری نافعال، عملی‌سازی، مجزاسازی، نالرزنده‌سازی، خیال‌پردازی اوتیستیک، انکار، جابه‌جایی، تفرق، دوپارگی، دلیل‌تراشی و بدنبی‌سازی. ضرایب آلفای کرونباخ برای پرسش‌های هر یک از سبک‌های دفاعی رضایت‌بخش توصیف شده‌اند [۱۴]. در مطالعه بشارت، میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ برای هر کدام از زیرمقیاس‌های سبک رشدیافتة از ۰/۸۳ تا ۰/۹۴، سبک رشدنایافته از ۰/۸۱ تا ۰/۹۲ و سبک نوروتیک از ۰/۷۹ تا ۰/۹۱ به دست آمد. نتایج تحلیل عاملی تأییدی نیز با تعیین سه عامل (سه سبک دفاعی رشدیافت، رشدنایافته و نوروتیک)

آزمون کولموگروف - اسپیرنوف، نشان داد که توزیع نمرات ویژگی‌های شخصیت مرزی و سازگاری زناشویی، ضریب همبستگی دو متغیر مذکور محاسبه شد. نتایج نشان داد که بین دو متغیر، رابطه معکوس و معناداری وجود دارد ($P<0.05$). جهت بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت مرزی و سازگاری زناشویی، ضریب همبستگی دو متغیر مذکور محاسبه شد. مسیر بر روی نمرات ویژگی‌های شخصیت مرزی، سبک‌های دفاعی و سازگاری زناشویی انجام شد. شکل شماره ۱، روابط مورد انتظار بین متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد. ابتدا برای به دست آوردن مسیرهای غیرمستقیم، متغیر سبک‌های دفاعی به عنوان متغیر وابسته و ویژگی‌های شخصیت مرزی به عنوان متغیر مستقل وارد تحلیل رگرسیون شدند (جدول‌های شماره‌های ۲ و ۳).

روایی سازه، نسخه فارسی پرسشنامه سبک‌های دفاعی را مورد تأیید قرار داد [۱۵].

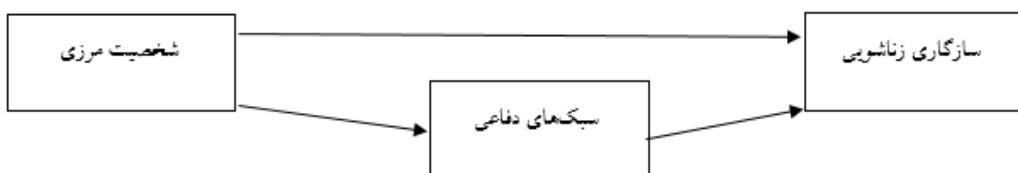
نتایج

در این پژوهش ۲۰۰ نفر از افراد مراجعه کننده به مراکز مشاوره خانواده و دادگاه خانواده رفسنجان در بهار و تابستان سال ۱۳۹۸ شرکت کردند. جدول شماره ۱ میانگین و انحراف معیار متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد.

جدول شماره ۱ - آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	$\bar{x} \pm SD$
ویژگی‌های شخصیت مرزی	۱۴/۷۵±۴/۱۰
سازگاری زناشویی	۲۷/۹۵±۲/۸۰۶

قبل از انجام تحلیل مسیر، پیش‌فرض آن مورد بررسی قرار گرفت.

شکل شماره ۱- روابط مورد انتظار بین متغیرهای پژوهش

جدول شماره ۲- نتایج بررسی همبستگی بین ویژگی‌های شخصیت مرزی با سبک‌های دفاعی

سطح معنی‌داری	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R^2)
.۰/۰۰۱	.۰/۰۶	.۰/۲۴

جدول شماره ۳- ضرایب رگرسیونی پیش‌بینی سبک‌های دفاعی از روی ویژگی‌های شخصیت مرزی

پیش‌بین	ویژگی‌های شخصیت مرزی	ضرایب رگرسیون (B)	خطای استاندارد میانگین	اوزن بتا	معنی‌داری
.۰/۰۲۹	.۰/۰۰۸	.۰/۲۴۲	.۰/۰۰۱	.۰/۲۴۲	.۰/۰۰۱
.۱/۸۱۹	.۰/۱۳۳	-	.۰/۰۰۱	-	.۰/۰۰۱

مسیرهای غیرمستقیم به شکل زیر در می‌آید (شکل شماره ۲):

با توجه به نتایج جدول شماره ۳ متغیر ویژگی‌های شخصیت مرزی با مقدار بتای .۰/۲۴۲ در مدل رگرسیون تعیین‌کننده است. بنابراین

شکل شماره ۲- مسیرهای مستقیم

زنashoviy به عنوان متغیر وابسته و سایر متغیرها به عنوان متغیر مستقل در نظر گرفته شدند.

سپس از طریق رگرسیون چندگانه، ضرایب مستقیم محاسبه شد (جدول‌های شماره‌های ۴ و ۵). به این صورت که متغیر سازگاری

جدول شماره ۴- نتایج بررسی همبستگی بین ویژگی‌های شخصیت مرزی و سبک‌های دفاعی با سازگاری زناشویی

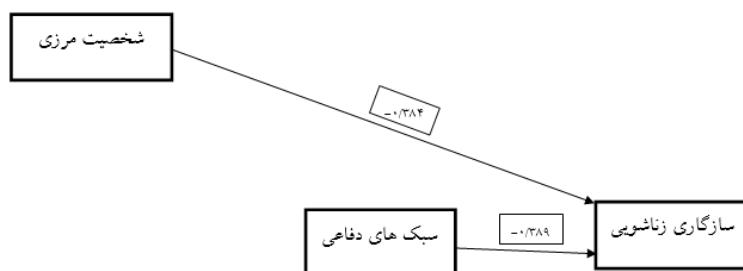
سطح معنی داری	ضریب تعیین (R^2)	ضریب همبستگی (R)
۰/۰۰۱	۰/۳۷	۰/۶۱

جدول شماره ۵- ضرایب رگرسیونی پیش‌بینی سازگاری زناشویی از روی ویژگی‌های شخصیت مرزی و سبک‌های دفاعی

معنی داری	اوzan بتا	خطای استانداره میانگین (B)	ضرایب رگرسیون (B)	پیش‌بین
۰/۰۰۱	-۰/۳۸۴	۰/۰۲۶	-۰/۱۷۰	ویژگی‌های شخصیت مرزی
۰/۰۰۱	-۰/۳۸۹	۰/۱۹۶	-۱/۴۲۳	سبک‌های دفاعی
۰/۰۰۱	-	۰/۰۰۸	۱۲/۶۹۸	ثابت

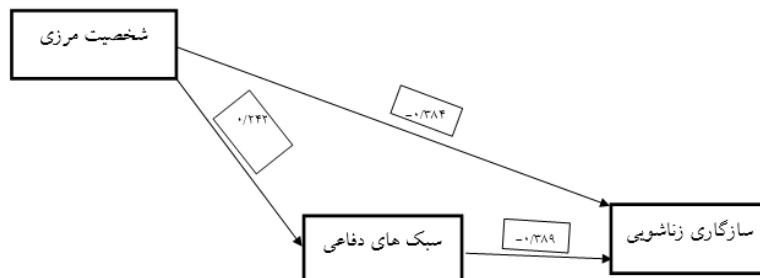
مدل رگرسیون تعیین‌کننده هستند، بنابراین مسیرهای مستقیم به شکل زیر در می‌آید (شکل شماره ۳):

با توجه به نتایج جدول شماره ۵ متغیر ویژگی‌های شخصیت مرزی با مقدار بتای -۰/۳۸۴- و سبک‌های دفاعی با مقدار بتای ۰/۳۸۹- در

شکل شماره ۳- مسیرهای غیرمستقیم

درنهایت با توجه به مسیرهای مستقیم و غیرمستقیم، دیاگرام نتیجه این فرضیه به شکل زیر در می‌آید (شکل شماره ۴):

شکل شماره ۴- نتیجه نهایی بررسی مسیرهای بین متغیرهای پژوهش

سازگاری زناشویی رابطه دارد. جهت بررسی بیشتر رابطه بین سبک‌های دفاعی و سازگاری زناشویی از آزمون تحلیل واریانس یکراهه هم استفاده شد. نتایج این آزمون در جدول شماره ۷ گزارش شده است.

همچنین آزمون سوبیل نشان داد که اثر میانجی سبک‌های دفاعی بین ویژگی‌های شخصیت مرزی و سازگاری زناشویی معنی دار است ($Z\text{-Value}=-1/980$, $P<0/05$). بنابراین ویژگی‌های شخصیت مرزی هم به صورت مستقیم و هم از طریق متغیر سبک‌های دفاعی با

جدول شماره ۷- نتایج آزمون تحلیل واریانس یکراهه جهت بررسی رابطه بین سبک‌های دفاعی و سازگاری زناشویی

منع تغییرات	مجموع مجددرات	درجه آزادی	میانگین مجددرات	F	سطح معنی داری
بین گروهی	۵۶۱۹/۷۵۴	۲	۲۸۰۹/۸۷۷	۳۱/۲۸۱	۰/۰۰۱
درون گروهی	۱۷۶۹۶/۱۲۱	۱۹۷	۸۹/۸۲۸	-	-
کل	۲۲۳۱۵/۸۷۵	۱۹۹	-	-	-

تفاوت معناداری وجود دارد. حال برای آنکه مشخص شود در کدام گروه‌ها تفاوت معنادار وجود دارد، از آزمون‌های تعییی (آزمون توکی) استفاده شده است که نتایج آن در جدول شماره ۸ ارائه گردیده است.

همان‌طور که در جدول شماره ۷ مشاهده می‌شود، تفاوت بین سه گروه از افرادی که دارای سبک‌های دفاعی رشدیافته، رشدنایافته و روان‌آزرده بوده‌اند، در میزان سازگاری زناشویی معنادار است ($P<0.01$). یعنی حداقل بین دو گروه از سبک‌های دفاعی مختلف،

جدول شماره ۸- نتایج آزمون توکی در سازگاری زناشویی با توجه به سبک‌های دفاعی

گروه‌های مقابل	تفاوت میانگین‌ها	خطای استاندارد	معنی‌داری
رشدنایافته - رشدیافته	۴/۲۰۴	۱/۹۲۱	۰/۰۷۶
رشدنایافته - روان‌آزرده	۱۳/۲۲۹	۱/۹۰۴	۰/۰۰۱
رشدیافته - روان‌آزرده	۹/۰۲۵	۱/۴۷۶	۰/۰۰۱

شرکای زندگی هیچ‌گاه از عملکرد عاطفی همسر خود مطمئن نباشد، زندگی مشترک او به احتمال زیادی ناپایدار خواهد بود. نکته حائز اهمیت، نحوه نگرش این افراد به روابط زناشویی است. به عنوان مثال در پژوهش South و همکاران، افراد دارای اختلال شخصیت، روابط و سازگاری زناشویی خود را رضایتمند توصیف کردند، به‌گونه‌ای که هرچه سطوح اختلال شخصیت بالاتر بود، گزارش مربوط به رضایتمندی نیز بیشتر بود. درحالی که گزارش همسران آن‌ها بیشتر با عدم رضایت همراه بوده است. به‌گونه‌ای که همسران افراد دارای سطوح بالاتر اختلال شخصیت مرزی، سطح رضایتمندی پایین‌تری را گزارش کردند [۲۶]. از طرفی، همان‌طور که اشاره شد ویژگی‌های شخصیت مرزی به‌واسطه سبک‌های دفاعی هم با سازگاری زناشویی رابطه دارد. تفاوت معنی‌دار میانگین سازگاری زناشویی در سبک دفاعی روان‌آزرده نسبت به دو سبک دیگر - که نشان‌دهنده سازگاری زناشویی کمتر در سبک روان‌آزرده است - نشان می‌دهد که ناسازگاری زناشویی می‌تواند با سبک دفاعی مذکور همگام باشد. این یافته با نتایج پژوهش‌های پاروئی و همکاران [۱۳]، سیوند و بشارت [۱۴]، ربانی و اکبری [۳۰]، شاکر دولق و قریشی‌بوقانی [۳۱]، سیوندیان [۳۲]، بساق و گلستانه [۳۳]، هم‌راستا است. زوجین با به‌کارگیری سبک‌های دفاعی در شرایط استرس و موقعیت‌های بحرانی زندگی می‌توانند مشکلات زناشویی خود را کاهش دهند [۳۴]. مبانی نظری مربوط به مکانیسم‌های دفاعی از این موضوع پشتیانی می‌کند که سبک‌های دفاعی در پیش‌بینی ویژگی‌های شخصیتی فرد - که باعث تغییر یا تبدیل روابط زناشویی می‌شوند - نقش دارند. علاوه‌بر این مکانیسم‌های دفاعی روان‌آزرده، توانایی افراد را در مقابل تنش‌های روابط بین‌فردی کاهش می‌دهد. بنابراین افراد مذکور در مقابل فشارهای محیط آشفته شده، سطح رضایت آن‌ها از زندگی شخصی و زناشویی کاهش می‌باید [۹]. افراد با اختلال

با توجه به جدول شماره ۸ تفاوت میانگین سازگاری زناشویی در سبک دفاعی روان‌آزرده با سبک‌های دفاعی رشدیافته و رشدنایافته معنادار است، که این تفاوت به نفع سبک‌های دفاعی رشدیافته و رشدنایافته است. یعنی میانگین سازگاری زناشویی افراد با سبک‌های دفاعی رشدیافته و رشدنایافته به‌طور معناداری بالاتر از میانگین افرادی است که سبک دفاعی روان‌آزرده دارند ($P<0.01$). اما بین میانگین سازگاری زناشویی در دو سبک رشدنایافته و رشدیافته تفاوت معناداری وجود ندارد ($P>0.05$).

بحث

هدف پژوهش حاضر، بررسی رابطه ویژگی‌های شخصیت مرزی با سازگاری زناشویی زوجین با نقش واسطه‌ای سبک‌های دفاعی بود. نتایج حاصل نشان داد که ویژگی‌های شخصیت مرزی هم به صورت مستقیم و هم از طریق سبک‌های دفاعی، توانایی پیش‌بینی سازگاری زناشویی را دارد. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که ویژگی‌های شخصیت مرزی با سازگاری زناشویی رابطه معکوس و معنی‌داری دارد. این یافته با نتایج حسینی و جمهوری [۴]، Bajlan و همکاران [۲۴]، نجفی و همکاران [۲۵]، صادقی و همکاران [۶]، South و همکاران [۲۶]، Chen [۲۷] و همکاران [۲۸] هم‌راستا است. این پژوهش‌ها رابطه معکوس و معناداری را بین اختلال شخصیت مرزی و سازگاری زناشویی گزارش کرده‌اند. پژوهش‌ها نشان داده‌اند که اختلالات شخصیت با رضایتمندی زوجین در ارتباط است. در روابط بین زوجین، اختلال شخصیت مرزی با نارضایتی و پرخاشگری کلامی ارتباط دارد. افراد دارای اختلال شخصیت مرزی به‌دلیل ناپایداری حالت عاطفی، خلق، رفتار و خودانگاره، روابط میان‌فردی‌شان نیز بسیار بی‌ثبات است. آنان معمولاً سابقه روابط شدید، اما پرآشوب دارند که آرمانی‌کردن مفترط دوستان یا معشوق‌ها را شامل می‌شود اما بعداً به سرخوردگی و نالمیدی می‌انجامد [۲۹]. اگر یکی از

نتایج باید با احتیاط همراه باشد. پیشنهاد می‌شود در پژوهش‌های آتی متغیرهایی مثل سن، وضعیت شغلی، سطح تحصیلات و... را کنترل کرده، نتیجه با یافته‌های پژوهش حاضر مقایسه گردد. جهت تعیین بدیری بیشتر نتایج، پیشنهاد می‌شود پژوهشی مشابه در نقاط جغرافیایی دیگر انجام و جهت نمونه‌گیری نیز از روش‌های تصادفی استفاده شود. همچنین پیشنهاد می‌شود برای زوجین با نارضایتی زناشویی مراجعه کننده به مراکز مشاوره، کارگاه‌های آموزشی جهت شناسایی ویژگی‌های شخصیتی سالم و به کارگیری مکانیسم‌های دفاعی مناسب برگزار گردد.

نتیجه‌گیری

براساس نتایج این پژوهش می‌توان گفت که زوجین با به کارگیری مکانیسم‌های دفاعی پخته‌تر و همچنین ثبات عاطفی و رفتاری، سطح بالاتری از رضایت و سازگاری زناشویی را تجربه می‌کنند. بنابراین توجه به نقش سبک‌های دفاعی در درک متناسب زناشویی و سازگاری زوجین، در کنار ویژگی‌های شخصیتی آنان ضرورت دارد.

تشکر و قدردانی

بدین‌وسیله از کلیه افرادی که ما را در انجام این پژوهش یاری رساندند، تقدیر و تشکر می‌شود.

شخصیت جهت کاهش مشکلات روانشناختی خود از مکانیسم‌های دفاعی خاصی بهره می‌گیرند [۳۵]. در برخی از تحقیقات مشخص شده که سلامت جسمی و روانی افراد به طور معناداری با سبک‌های دفاعی آنها در ارتباط است. دفعاتی رشد یافته نظری شوخ طبعی با سلامت جسمانی و سازگاری روانی اجتماعی مرتبط هستند [۳۶]. افراد با اختلال شخصیت در سازگاری با دیگران دچار مشکل می‌شوند و هیجان‌های مغرب و منفی، خشم و مشکلات روانشناختی ناشی از این اختلال موجب به کارگیری سبک‌های دفاعی رشد یافته شده، روابط بین فردی را در آنها دچار آسیب می‌کند [۳۷]. در پژوهش حاضر هم رابطه مثبت و معناداری بین ویژگی‌های شخصیت مرزی و سبک دفاعی روان‌آزاده وجود داشت. پژوهش‌ها بیان کرده‌اند که رابطه شخصیت مرزی و سبک دفاعی یک رابطه دوسویه است. بنابراین مطابق با مدل به دست آمده در پژوهش حاضر، سازگاری زناشویی با سبک‌های دفاعی در ارتباط است و سبک دفاعی افراد هم با ویژگی‌های شخصیت مرزی در ارتباط است و همان‌طور که اشاره شد، سایر پژوهش‌ها هم این یافته را تأیید کرده‌اند. از محدودیت‌های پژوهش حاضر می‌توان به عدم کنترل متغیرهای مرتبط مثل سن، وضعیت شغلی، سطح تحصیلات و... اشاره کرد که می‌تواند نتایج را تحت تأثیر قرار دهد. همچنین روش نمونه‌گیری پژوهش حاضر از نوع دردسترس و جامعه آماری آن، ساکنان شهرستان رفسنجان بود. بنابراین تعیین

References:

- [1] Durgut S, Kisa S. Predictors of marital adjustment among child brides. *Arch Psychiatric Nurs* 2018; 32(5): 670-6.
- [2] Tafsileh M, Elmi M. Investigating the relationship between marital adjustment and happiness of married women in Tabriz. Quarterly *JZVJ* 2021; 12(45): 28-40. [in Persian]
- [3] Kaplan H, Sadock B. Clinical Psychiatry Abstract,. North American: LWW; 2015.
- [4] Association AP. Diagnostic and statistical manual of mental disorders (DSM-5®): American Psychiatric Pub; 2013.
- [5] Hosseini M, Jomehri F. Investigating the relationship between personality disorders and marital satisfaction of couples. *The 5th International Conference on Psychology, Education and Lifestyle; Ghazvin, 2018*. [in Persian]
- [6] Yahyavi R, Khanjani Z, Alivandivafa M. Anticipating Marriage Adjustment on the basis of Clinical Models of Personality and Clinical Syndrome. *JFH* 2015; 3(3): 45-55. [in Persian]
- [7] Sadeghi S, Ghorbani N, bahrami H, Kiani M. Comparison of Personality Disorders in Adjusted and Non-adjusted Couples based on SWAP-200. *JMPR* 2012; 7(25): 83-99. [in Persian]
- [8] Bouchard S, Sabourin S, Lussier Y, Villeneuve E. Relationship quality and stability in couples when one partner suffers from borderline personality disorder. *J Marital Fam Ther* 2009; 35(4): 446-55.
- [9] Bowins B. Psychological defense mechanisms: A new perspective. *Am J Psychoanal* 2004; 64(1): 1-26.
- [10] Leahy RL. A model of emotional schemas. *Cognit Behav Pract* 2002; 9(3): 177-90.
- [11] Malone JC, Cohen S, Liu SR, Vaillant GE, Waldinger RJ. Adaptive midlife defense mechanisms and late-life health. *Pers Indiv Differ* 2013; 55(2): 85-9.
- [12] Vaillant GE, Bond M, Vaillant CO. An empirically validated hierarchy of defense mechanisms. *Arch Gen Psychiatr* 1986; 43(8): 786-94.
- [13] Beshart M. Mediating effect of defense mechanisms on the relationship between attachment styles and alexithymia. *APSY* 2012; 1(21): 7-22. [in Persian]

- [14] Parooi M, BastamiKatuli M, KarbalaeiEsmaeil E, KazemiRezai S A, KazemiRezai SV. Prediction of Nurses' Marital Satisfaction Based on Attachment Styles, Defensive Mechanisms and Quality of Life. *IJPN* 2018; 6(2): 24-32. [in Persian]
- [15] Sivandian M, Besharat MA. The association between attachment styles and marital adjustment: The moderating role of defense mechanisms. *JRH* 2019; 9(7): 544-53. [in Persian]
- [16] Gottman JM, Levenson RW. Generating hypotheses after 14 years of marital followup; or, how should one speculate? A reply to DeKay, Greeno, and Houck. *Fam Process* 2002; 41(1): 105-10.
- [17] Kline RB. Principles and practice of structural equation modeling: Guilford publications; 2015.
- [18] Leichsenring F. Development and first results of the Borderline Personality Inventory: A self-report instrument for assessing borderline personality organization. *J Pers Assess* 1999; 73(1): 45-63.
- [19] Kernberg OF. Object relations theory and clinical psychoanalysis. New York: Jason Aronson, Inc.; 1976.
- [20] Mohammadzadeh A, Rezaei A. Iranian validation of the Borderline Personality Questionnaire. *RBS* 2011; 3(5): 269-78. [in Persian]
- [21] Busby DM, Christensen C, Crane DR, Larson JH. A revision of the Dyadic Adjustment Scale for use with distressed and nondistressed couples: Construct hierarchy and multidimensional scales. *J Marital Fam Ther* 1995; 21(3): 289-308.
- [22] Hollist CS, Miller RB. Perceptions of attachment style and marital quality in midlife marriage. *FARE* 2005; 54(1): 46-57.
- [23] Yoosefi n. Investigation of Psychometric Properties of the Revised Dyadic Adjustment Scales (RDAS). *TPCCP* 2012; 1(2): 183-200. [in Persian]
- [24] Bajlan M, Danesh E, KraskianMojembari A, editors. Comparison of early maladaptive schemas in female students with symptoms of Type B personality disorder. Third National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies; 2015; Tehran: Soroush Mortazavi Islamic Research Center, Sustainable Development Solutions Center. [in Persian]
- [25] Najafi M, Bitaraf M, MohammadiFar M, ZareiMateKalaey E. The Comparison of Primary Maladaptive Schemas and Cognitive Insight between Divorced and Normal Women. Quarterly *JZVJ* 2016; 6(24): 41-58. [in Persian]
- [26] South SC, Turkheimer E, Oltmanns TF. Personality disorder symptoms and marital functioning. *J Consult Clin Psychol* 2008; 76(5): 769.
- [27] South SC. Personality pathology assessed by self-and other report: Implications for marital satisfaction and conflict: University of Virginia; 2006.
- [28] Chen H, Cohen P, Johnson JG, Kasen S, Snead JR, Crawford TN. Adolescent personality disorders and conflict with romantic partners during the transition to adulthood. *J Pers Disord* 2004; 18(6): 507-25.
- [29] McGlashan TH, Grilo CM, Sanislow CA, Ralevski E, Morey LC, Gunderson JG, et al. Two-year prevalence and stability of individual DSM-IV criteria for schizotypal, borderline, avoidant, and obsessive-compulsive personality disorders: toward a hybrid model of axis II disorders. *Am J Psychiatr* 2005; 162(5): 883-9.
- [30] Rabbani S, Akbari H, editors. The relationship between defense mechanisms and expectation of marriage with marital adjustment of married women. *Fourth National Conference on Educational Science and Technology of Iranian Social Studies and Psychology* 2018; Tehran: Sam Iranian Institute of Knowledge and Technology Development Conferences. [in Persian]
- [31] ShakerDolagh A, GhoreyshiBokani K. The role of personality and defense mechanisms in predicting marital adjustment of couples with fertility problems. *JFH* 2016; 3(4): 30-6. [in Persian]
- [32] Sivandian M. The moderating role of defense mechanisms and my strength in the relationship between attachment styles and couple adjustment levels. Qom: University of Tehran Pardis Qom; 2015. [in Persian]
- [33] Basagh E, Golestane S, editors. Investigating the Relationship between Defense Mechanisms and Marital Satisfaction in Couples in Bushehr,. First National Congress of Family Psychology, a Step in Drawing a Desirable Family Pattern; 2014; Shahid Chamran University of Ahvaz: *IJFP*. [in Persian]
- [34] Gouvernet B, Guénolé N, Rebelo T, Combaluzier S. Defensive styles and sexual motives. *Sexologies* 2020; 29(4): e93-102.
- [35] Lee YJ, Keum MS, Kim HG, Cheon EJ, Cho YC, Koo BH. Defense Mechanisms and Psychological Characteristics According to Suicide Attempts in Patients with Borderline Personality Disorder. *Psychiat Invest* 2020; 17(8): 840.
- [36] Shafeitabar M. The role of defense mechanisms in predicting borderline personality traits in students. *RRJ* 2018; 7(8): 313-22. [in Persian]
- [37] Di Giuseppe M, Perry JC, Conversano C, Gelo OC, Gennaro A. Defense mechanisms, gender, and adaptiveness in emerging personality disorders in adolescent outpatients. *J Nerv Ment Dis* 2020; 208(12): 933-41.